

Voormalige poort naar de kasteelplaats van Bulckesteyn

GEGEVENS

Naam: Stichting De Zeven Kastelen

Fiscaal nummer: 8587.92.102

Zetel houdende: te Deil

Correspondentieadres: Krooiweg 4, 4158 EH, Deil

Emailadres: secretaris@stichtingdezevenkastelen.nl

Bankrekeningnummers:

Bestuursrekening: NL91ABNA 082.27.48.169

Spaarrekening: NL82ABNA 082.27.48.622

Bulckestejn, 1750

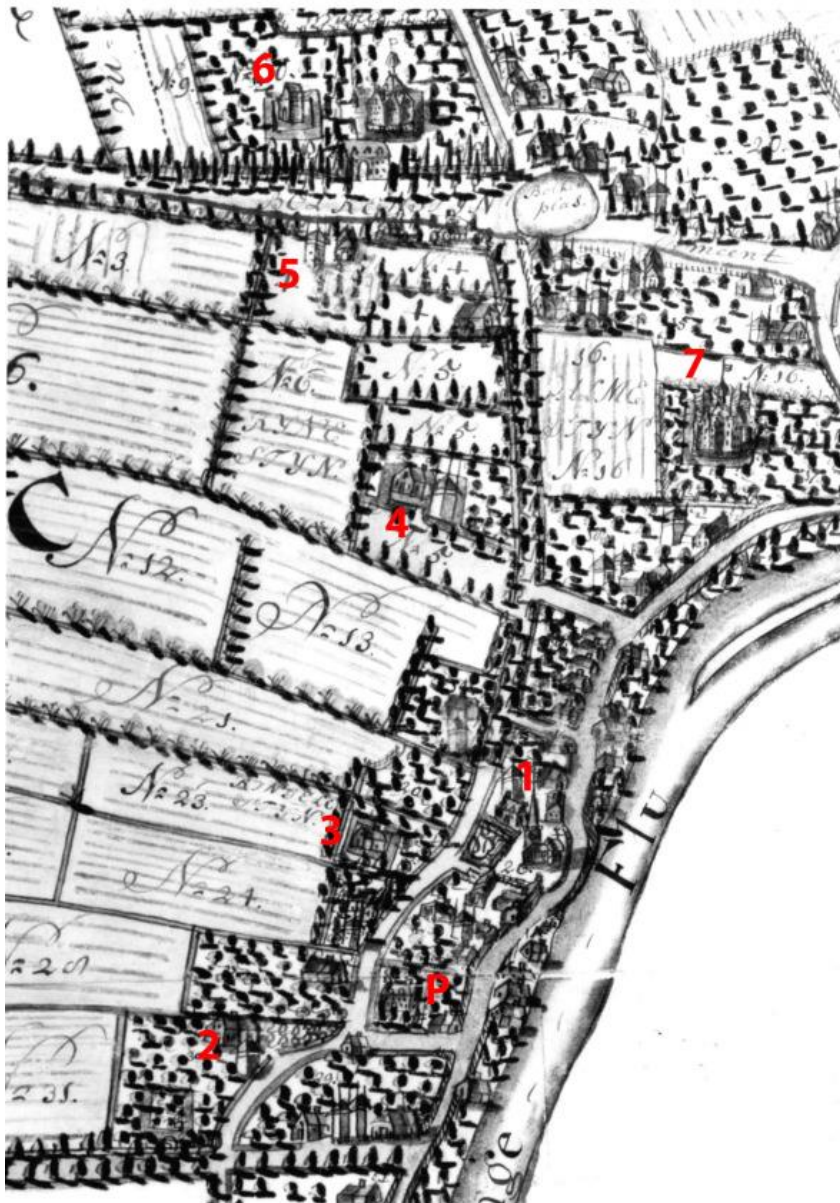
AANLEIDING

Van het dorp Deil is al eeuwen bekend dat er zeven kastelen hebben gestaan. De rijke geschiedenis van het dorp met deze kastelen in haar landschappelijke omgeving, spreekt tot de verbeelding. Dat deze kastelen alle verdwenen zijn en dat de resterende sporen van deze middeleeuwse geschiedenis steeds verder verdwijnen, is een groot verlies. De mogelijkheden die er zijn om de neergaande trend van dit erfgoed in Deil te keren, is aanleiding geweest tot oprichting van deze stichting. De stichting wenst bij te dragen aan het herstel, de ontwikkeling en het behoud van de Zeven Kastelen en haar historische architectuur, in haar landschappelijke omgeving en aanleg, in samenhang met de grotere ruimtelijke context van de historische landgoederen.

Uit verschillende bronnen is van de kastelen en haar landschappelijke omgeving het één en ander bekend. Een totaalbeeld van de geschiedenis ontbreekt, een visie op behoud en ontwikkeling in de toekomst daarmee des te meer. Het bestemmingsplan van Deil geeft ook geen compleet beeld van de kasteelplaatsen en het daarbij behorende landschap. Een kader tot bescherming en herstel ontbreekt daarmee dan ook. Er is gelukkig inmiddels zoveel bekend, dat de stichting er vertrouwen in heeft van dat het tij van tenietgaan van deze geschiedenis gekeerd kan worden.

Uit de hieronder weergegeven kaart van Justus van Broekhuizen uit 1713, blijkt de locatie van de Zeven Kastelen:

1)Vogelenburg, 2)Bakerbosch, 3)Ringelenstein, 4)Rijnestein, 5)Schorestein, 6)Bulkesteyn, 7)Palmesteyn (de letter P geeft de voormalige pastorie aan).

Kaart uit 1713 met nummering: zie website 'hetdorpdeil.nl'
(het noorden is op deze kaart rechts)

DOEL

De stichting heeft ten doel :

- a. *bijdragen aan het herbouwen, beheer en instandhouden van de zeven kastelen van Deil en daaraan dienend het behoud en de ontwikkeling van de daarbij behorende landschappelijke omgeving en aanleg;*
- b. *bijdragen aan de ontwikkeling, het beheer en de instandhouding van historische landgoederen die de ruimtelijke context vormen van de zeven kastelen van Deil;*
- c. *het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.*

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het organiseren van activiteiten die de waardering van dit cultureel erfgoed vergroten. Het verwerven van rechten en eigendommen wordt gezien als tijdelijk middel om haar doel te bereiken, waarvan afstand wordt gedaan indien het doel op een andere wijze geborgd kan worden.

Het dorp Deil ligt in de voormalige gemeente Geldermalsen, vanaf 1 januari 2019 is dit met de gemeenten Neerijnen en Lingewaal opgegaan in de gemeente West Betuwe. Voorheen was Deil een zelfstandige gemeente waar de dorpen Enspijk, Rumpt en Gellicum onder vielen. De bewoningsgeschiedenis van Deil gaat terug tot de Bronstijd, waar toen al op de hogere delen mensen woonden. In 1148 wordt Deil voor het eerst duidelijk in stukken genoemd, maar vermoedelijk ook al in 978. Vanaf ca 1300 komen er in Deil kastelen tot ontwikkeling, waarbij er bekend is dat er in ieder geval zeven kastelen (of versterkte huizen) hebben gestaan. De namen van deze zeven kastelen leven voort in straatnamen in de dorpsuitbreiding van de jaren '70 van de vorige eeuw. In een latere dorpsuitbreiding van de jaren '90 wordt dit wederom aandacht gegeven door straatnamen als 'Zeven kastelenlaan', Ridder van Tuylstraat, etc. Mede hieruit blijkt dat deze historie tot de verbeelding spreekt. In andere dorpen en steden wordt in de huidige tijd de aanwezigheid van kastelen hoog gewaardeerd en worden de gebouwen in haar ruimtelijke context in stand gehouden, beschermd door wet- en regelgeving en met allerlei particulieren, belangengroeperingen en stichtingen die zich daarvoor inspannen. In Deil ontbrak dit vangnet, reden voor oprichting van deze Stichting.

Van resterende bouwfragmenten is nog weinig bekend. Van Bulkesteyn zijn losse stenen verspreid over het dorp en ca één meter opgaand muurwerk van het poortgebouw staat er nog. Van de poort zouden in de vorige eeuw stenen op 't Weike (Benedeneindsweg) zijn beland. Aan de Beemdstraat achter op het perceel van mevrouw Van Ringenlestein is met twee karren een sloot gedempt met stenen die van Rijnstein zijn gekomen (ten tijde van de bouw van gymzaal 't Duyfhuis aan de Duyfhuisstraat). Kasteel Palmesteyn zou in de eerste helft van de 19^e eeuw zijn afgebroken 'met gaande wagen', om in Rhenoy een nieuwe boerderij op te bouwen. Die boerderij staat er nog. Ook zou met bouwfragmenten een duiventil op de Noordenhoek zijn gebouwd.

Deze stichting verwacht in Deil een beweging op gang te kunnen brengen die uiteindelijk door de inwoners, bezoekers en toeristen hoog gewaardeerd zal worden. Ter inspiratie worden twee herbouwoorbeelden aangehaald: kasteel de Haar in Haarzuilens (herbouwd eind 19^e eeuw) en kasteel Sypesteyn in Loosdrecht (herbouwd begin 20^e eeuw). Beide kastelen zijn inmiddels Rijksmonument, waarbij Sypesteyn in omvang mogelijk vergeleken kan worden met Bulckesteyn.

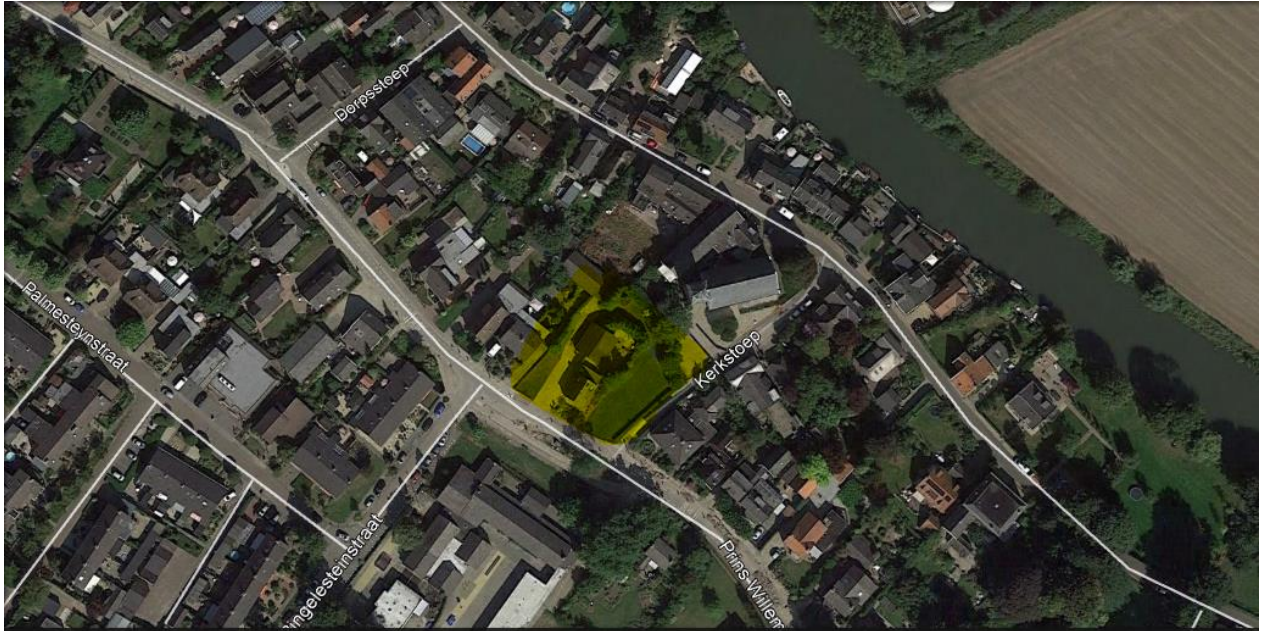

Kasteel Sypesteyn, Loosdrecht.

BELEIDSPLAN STICHTING DE ZEVEN KASTELEN, 1 augustus 2020

De landschappelijke omgeving en aanleg (waarmee bedoeld wordt de omgeving met agrarische gronden, hoogstamfruit en/ of tuin/ parkaanleg met laanstructuren en perceelsomzomende beplantingen) is bij verschillende locaties nog deels te beleven of biedt aanknopingspunten voor herstel en betere beleving. In het kader van dit beleidsplan volgt een korte analyse, waarbij ook een enkele suggestie wordt gedaan. Het bestuur van de stichting is zich bewust van het feit dat in dit stuk over eigendommen van anderen wordt gesproken, waarop de stichting geen enkel recht kan doen gelden. Bij de uitwerking van het beleid zal hier vanzelfsprekend rekening mee gehouden worden en met respect mee worden omgegaan.

1. Vogelenburg: heeft gelegen nabij de kerk. Op (een gedeelte van) de voormalige kasteelplaats staat nu een woning, genaamd Vogelenburg, met schuur op een ruime kavel.

2. Bakerbosch: het nummer op de kaart uit 1713 staat bij de boerderij Luchtenburg met koetshuis; in de '30 herbouwd als landhuis en na een brand in de 21^e eeuw in oude stijl herbouwd. Op de kaart uit 1713 blijkt ten zuidoosten van dit huis een grachtstructuur te zijn. Dit perceel is onbebouwd en vrij gelegen, zodat er goede ruimtelijke mogelijkheden voor nader onderzoek, behoud en versterking zijn.

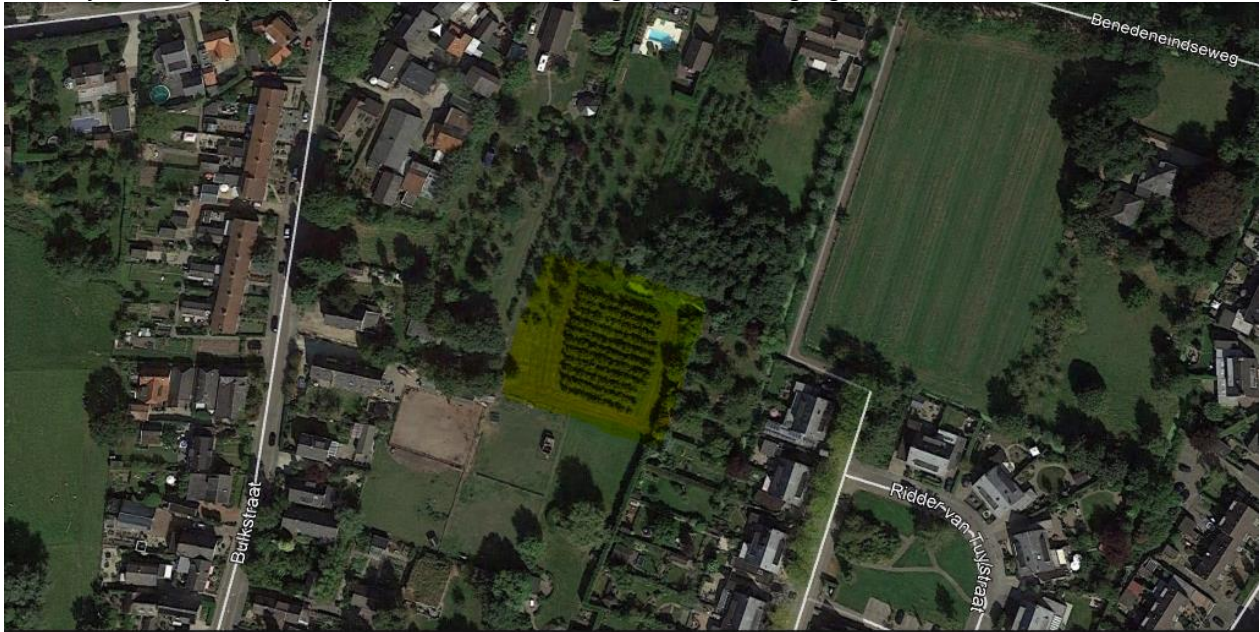
3. Ringelstein: er is een boerderij met de naam Ringelstein op een terp; deze staat ook op de kaart uit 1713, waarbij ten westen van deze boerderij de lagere school staat. De school ligt deels op de locatie van het kasteel. Mogelijk dat de exacte locatie juist op het nog onbebouwde grasveldje tussen de school en de boerderij gelegen is. De landschappelijke omgeving is stevig aangetast, maar de ruimtelijke relatie met de boerderij en de onbebouwde ruimte daaromheen, biedt toch kansen om de historie meer zichtbaar te maken.

4. Rijnstein is grotendeels verloren gegaan in een nieuwbouwwijk, maar de exacte locatie zou mogelijk in het onbebouwde plantsoentje kunnen liggen, hoewel een omwonende heeft aangegeven bij de bouw van hun woning begin jaren '80 oude funderingen te hebben gesloopt. Dit kan ook van bijgebouwen zijn geweest. De gronden aan de westzijde van de kasteelplaats (woning met beplantingen 't Weike en het 'weitje van het Verstegefonds') zijn landschappelijk zeer fraai en vormen samen met de kasteelplaatsen van Palmesteyn en Schorestein nog een landschappelijk sterk samenhangend geheel. Op de kaart uit 1713 zijn nummers te lezen waar de samenhang van destijds ook uit blijkt (bij Rijnstein de nummers 5). Behoud van deze onbebouwde agrarische dorpskern is voor de landschappelijke omgeving van de voormalige kastelen van cruciaal belang, waarbij er door de resterende hoge landschappelijke kwaliteiten aan de westzijde goede mogelijkheden voor behoud en herstel gezien worden.

5. Schorestein: deze locatie is terug te vinden als iets verhoogde, onbebouwde en rechthoekige plaats met slootjes en ligt in diverse achtertuinen. De directe onbebouwde omgeving met oude fruitbomen, maakt dat de oorspronkelijke beleving nog grotendeels intact is, zeker in combinatie met de onbebouwde percelen in de richting van Rijnstein en Palmesteyn aan de noordoostzijde. Ook aan de westzijde is de relatie met Bulckesteyn niet ver weg. Er zouden goede ruimtelijke kansen zijn voor bijvoorbeeld herstel van de gracht en de toegangslaan.

6. Bulckesteyn is een onbebouwd agrarisch perceel waarvan de grachtstructuren in de sloten nog herkenbaar aanwezig zijn. De oude toegangsweg vanaf de Bulckstraat naar het poortgebouw (Rijksmonument, waarvan de poort tot in de jaren '30 van de vorige eeuw nog overeind stond) is nog steeds de toegang tot het perceel. Ook het achterliggende land aan de zuid- en westzijde bestaat nog uit agrarische gronden, waarbij als bedreiging wordt gezien dat de agrarische gronden steeds verder opgeslokt worden door de achtertuinen van de woningen, wat de landschappelijke – agrarische omgeving en beleving aantast, met een nieuw gevaar voor verder oprukkende bebouwing in de tuinen. Verder aan de westzijde is gelegen de Mr. W.M. Kolffstraat, die de oorspronkelijke zichtmogelijkheden op de gronden richting Enspijk ontnemt (zie de prachtige foto op het voorblad). Een eventuele verdere oprukkende bebouwing aan de noord, zuid, of oostzijde wordt als bedreiging gezien voor de historische landschappelijke omgeving die nu nog voor een heel groot deel intact is. Er worden nu nog goede ruimtelijke mogelijkheden gezien voor behoud en herstel van waarden. Het kasteel Bulckesteyn heeft er tot ca 1775 gestaan. De beschikbare afbeeldingen in combinatie met aanvullend historisch en archeologisch onderzoek bieden goede aanknopingspunten voor een eventuele herbouw.

7. Palmesteyn: het perceel van Palmesteyn is landschappelijk grotendeels intact en is aan drie zijden goed beleefbaar vanaf de omringende wegen. In de jaren '10 heeft uitvoerig historische en archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Het bestemmingplan uit 2010 laat herbouw toe en in 2018 is er een bouwvergunning verleend voor herbouw. De landschappelijke omgeving met de omringende historische gebouwen van de Noordenhoek, Frissestein (het huidige hotel/restaurant de Os& Het Paard) en 't Weike, is nog bijzonder fraai aanwezig. De ruimtelijke relatie in zuidelijke richting waar de voormalige kastelen Rijnestein en Schoresteyn hebben gelegen, is door de agrarische gronden met beplantingen van eik, knotwilgen en hoogstamfruit nog sterk aanwezig.

Kaart naar de situatie in 1699

Naar aanleiding van bovenstaande korte en onvolledige analyse zijn er vier aandachtsgebieden in het dorp Deil te onderscheiden waar de Stichting in het kader van de doelstelling haar aandacht op zal richten (Zie Doel, onder sub a, betreffende de bij de kastelen behorende landschappelijke omgeving en aanleg). Deze vier gebieden zijn hieronder weergegeven:

Aandachtsgebied Bulkesteyn

Aandachtsgebied Palmesteyn, Rijnestein, Schorestein

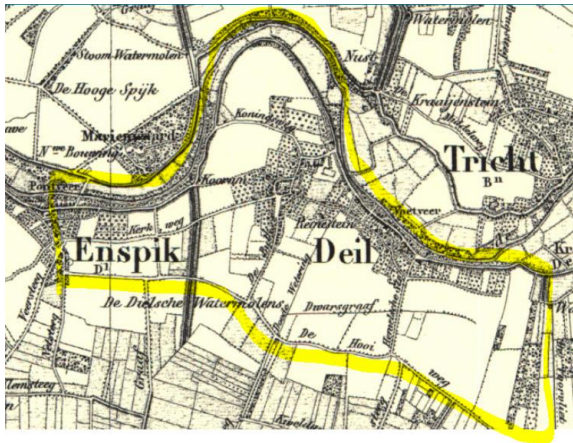
Aandachtsgebied Vogelenburg, Ringelstein

Aandachtsgebied Bakerbosch

In de bovenstaande analyse is nog geen aandacht gegeven aan de historische landgoederen die de ruimtelijke context vormen van de zeven kastelen van Deil (Zie Doel, onder sub b). De beleving van de Zeven Kastelengeschiedenis wordt slechts deels gevormd door de locatie waar het gebouw gestaan heeft, de landschappelijke omgeving en aanleg draagt echter sterk bij aan de totale waardering. Belangrijke aandacht zal dan ook uit moeten gaan naar de grotere ruimtelijke context van de historische landgoederen waar deze kastelen mogelijk onderdeel van uitmaakten. De aanwezigheid van lanen, landschapselementen, bosjes, afgewisseld met agrarische gronden, verraad vaak de nabijheid van kastelen en landhuizen. Zo begint de beleving van de rijke geschiedenis al bij het naderen van Deil.

Het onderzoeksgebied voor dit doel, zal zich concentreren op het gebied dat globaal begrensd wordt aan de noordzijde door de Linge; aan de zuidzijde door de provinciale weg, aan de oostzijde door de Geldermalsense uitwatering/ de Voorvliet en aan de westzijde door het dorp Enspijk.

Topografische kaart ca 1850, geel is onderzoeksgebied landgoederen.

In de huidige tijd is er in het onderzoeksgebied sprake van twee landgoederen. Het betreft het landgoed Noordenhoek, waar de kasteelplaats van Palmesteyn onderdeel van uitmaakt. Ten westen van Deil, onder Enspijk betreft dit het landgoed Mariënwaerd, waarvan het hoofdcomplex is gelegen aan de noordzijde van de Linge. Het landgoed Mariënwaerd heeft in het verleden ook bezittingen binnen het dorp Deil gehad. De percelen onder Enspijk die nog deel van dat landgoed uitmaken, omvat ook de voormalige huisplaats van huize of kasteel Enspijk. Nader onderzoek zal meer over deze geschiedenis moeten uitwijzen.

BELEID EN STRATEGIE

De stichting wenst haar doel te bereiken door onder andere de volgende activiteiten te ontplooiën:

1. Werven van fondsen.
2. Onderzoek naar de Zeven Kastelen betreffende:
 - a. de exacte ligging,
 - b. historisch kaartmateriaal,
 - c. de eigenaren en bewoning- en gebruiksgeschiedenis,
 - d. historisch beeldmateriaal van de gebouwen,
 - e. de vroegere en huidige ruimtelijke context/ landgoederen,
 - f. inventarisatie van huidige eigenaren kasteelplaatsen,
 - g. nog 'zwervende' bouwfragmenten,
 - h. archeologisch onderzoek.
3. Maken van afspraken met eigenaren en grondgebruikers in het kader van het doel:
 - a. per locatie zal contact worden opgenomen met eigenaren en onderzocht worden wat de ruimtelijke en gewenste mogelijkheden zijn,
 - b. de stichting kan eigenaren adviseren over de mogelijkheden tot behoud en (her)ontwikkeling,
 - c. de stichting kan gebruiksrechten verwerven (zoals huur of – tijdelijk - eigendom).
4. Vergroten waardering cultureel erfgoed en bewustwording:
 - a. Locaties van de kastelen (beter) zichtbaar maken in het landschap,
 - b. Locaties van de kastelen (beter) zichtbaar maken in beleidsstukken, zoals bestemmingsplannen,
 - c. Delen en verspreiden van vergaarde kennis over de kastelen en landgoederen,
 - d. Organiseren van rondleidingen op kasteellocaties.

Het bestuur heeft sinds oprichting onder andere de volgende acties opgepakt:

- A. Maken van een website voor de Stichting en verwerving van de status als Culturele ABNI-stichting.
- B. Werven van fondsen om de doelstelling te kunnen realiseren.
- C. Historisch onderzoek (doen) uitvoeren om de zeven kasteellocaties zo nauwkeurig mogelijk vast te stellen en kaart- en beeldmateriaal te vergaren (door Stichting In Arcadië uit Amersfoort).
- D. Een schenking is ontvangen specifiek voor kosten die gemaakt moeten worden om Palmesteyn tot herbouw te brengen. Ook is een bijdrage uitbetaald aan kosten voor de restauratie van de historische voorgevel van Deilsedijk 30, onderdeel van de ruimtelijke context van het voormalige kasteel Vogelenburg.

Als actiepunten voor de komende periode worden genoemd:

- E. Acties die de beleving van de landschappelijke omgeving van de locaties van de zeven kastelen vergroten, onder andere door de toegankelijkheid van deze plekken te vergroten door het voor wandelaars meer beleefbaar te maken.
- F. Acties ter bescherming, bewaring en versterking van de nog onbebouwde landschappelijke omgeving en aanleg van de kasteellocaties indien er bedreigingen bekend worden.
- G. Onderzoek naar de mogelijkheden van behoud & herstel van (onderdelen van) de verschillende kasteellocaties en het eventuele verwerven van rechten daartoe.

BESTUUR

De stichting bestaat uit een bestuur van drie bestuurders. Per 18 oktober 2019 bestaat het bestuur uit de volgende personen:

Voorzitter: Drs. C.W. baron van Tuyll van Serooskerken

Secretaris: Mr. Ir. D.S. van Everdingen

Penningmeester: Mr. P.R.W. Schaink

De heer Van Tuyll is mevrouw F. Klinkert- van Duijvendijk als oprichtster en eerste voorzitter opgevolgd en de heer Schaink is de opvolger van de heer Mr. B.C. de Weert. De bestuurders ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden. Er zal geen personeel in dienst worden genomen. Voor belangrijke beslissingen zoals verkrijgingen of vervreemdingen van (register)goederen is het bestuur alleen met algemene stemmen bevoegd. Vervolgens komt vertegenwoordiging van de stichting toe aan twee gezamenlijk handelende bestuurders, onder wie tenminste de voorzitter of de secretaris. Het bestuur kan volmacht verlenen aan één of meer bestuurders, alsook aan derden, om de stichting binnen de grenzen van die volmacht te vertegenwoordigen.

FINANCIËLE SITUATIE

De stichting heeft verschillende schenkingen ontvangen ter uitvoering van haar doelstellingen. Een deel van deze schenkingen is voor de algemene doelstellingen van de stichting. Een deel van de schenkingen is gedaan onder de bepaling dat deze gelden besteed moeten worden aan het tot realisatie brengen van het kasteeltje Palmesteyn.

Stichting de Zeven Kastelen zal fondsen, bedrijven en particulieren benaderen tot het doen van bijdragen, in welke vorm dan ook. De bijdragen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit schenkingen in geld, bouwfragmenten, of het ter beschikking stellen van gronden en ondersteuning in de werkzaamheden van de Stichting.

Stichting de Zeven Kastelen zal een eventueel batig overschot toevoegen aan haar overige reserves en ieder jaar bekijken of de begroting in overeenstemming is met de werkelijke inkomsten c.q. uitgaven. Rechtshandelingen en/of alle andere handelingen welke een financiële uitgave omvat voor Stichting de Zeven Kastelen, kunnen enkel genomen worden indien de liquiditeiten dit toelaten. De ambitie van de Stichting is gebonden aan de beschikbare gelden. De begroting gaat dan ook alleen uit van de uitgaven waarvan de Stichting op dit moment zeker is dat deze gelden beschikbaar zijn of komen.

Wapenstein 16^e eeuw, gevonden in de gracht van Palmesteyn. De wapens van de riddermatige geslachten van Van Tuyll (drie hondekoppen) en Mathenes (drie sterren) zijn hierop te zien.